

veka nevredno! Ali je to tisti človek, ki je gospodar narave, pa čepi v zaduhli luknji, čigar otroci so rahitični, ki svojo bedo skuša pozabiti v alkoholu, kateremu duh živinsko otopi v teh sramotnih življenjskih pogojih? Pogan, če izvzamemo slučaje krutosti, je, čeprav iz sebičnosti, svojega sužnja saj zadosno prehranil, celo obilno hranil. In danes še tega ni. Pravim samo to: Naj bi naša organizacija v ženi vzbudila in gojila zavest, da ni sužnja! Ravnotako je z ženo samico, z učiteljico, s poštarico itd. na deželi. Čuti se osamljena revica, nima pokoja, nobenega, zadovoljstva, življenje ji mine mehansko. Saj tudi ni čudno v razmerah, ki v njih živi. Dragi! Ne mečimo kamenja na katero od njih, če kaj slabega slišimo, kajti — to pravim — čudno bi včasih bilo, če bi se kaj ne zgodilo. In jaz zamorem našim učiteljicam le to svetovati, naj se oklenejo trdno naših dekliških organizacij po deželi, potem gotovo ne bojo osamljene ubožice, potem bodo zrastle z ljudstvom, mu na srce prirastle in mu neizmerno lahko koristile!

Zdaj se dela na to, da se izpremeni državljanski zakonik. Delajo se velike priprave, gre pa ob ogromni tvarini seveda težko. Po novem državljanskem zakonu dobi ženska večje pravice, kot jih je dozdaj imela. Tako bo n. pr. smela jerobinja biti. Ženska bo gotovo ljubeča jerobinja. Moški jerob, to je po navadi nekaj, na kar se človek, ki je slučajno v svoji mladosti bil v žalostnem položaju, da je imel jeroba, ne spominja ravno z veseljem. Drugače bo z žensko jerobinjo, ki bo lahko otroku druga mati. S tem bo pa, tuč, rešen velik del vprašanja zanemarjene mladine. Kaj to, če zdaj pride li konferenci skupaj par gospodov, ki so vsi zelo dostojanstveni, pa eden poroča: Ta fant je lump! S tem ni nič. Ta fant, ta fant, ta fant je ušel itd. Šele če bo ženska postala v vzgoji sirot in zanemarjene mladine po zakonu priznan sodelujoč faktor, potem bo mladinsko vprašanje šele na pravi poti in bližje uspehu. Takih ljubečih in poštivovanih žen pa nam bo samo dekliška organizacija vzgojila! Ravnotako bo po novem državljanskem zakoniku žena smela biti priča pri oporokah. Koliko socialnega gorja povzroča pri nas dejstvo, da toliko kmečkih gospodarjev umre brez oporoke. Kakšna hrana za advokate! To je žalostno znamenje, ker kaže veliko nezavednost in pomanjkanje gospodarskega smisla, in narod, kjer umira veliko posestnikov brez oporoke, gre navzdol. Tudi tu bo od sedaj imela žena upliv in če bo po organizaciji izobrazena, ga bo uporabila v socialno korist!

Omeniti moram tudi dramatične predstave. Naj si bodo diletantske, vendar kako zelo se žena izobrazila, če se za igro pripravlja! Gojimo dramatično, ne toliko za zabavo gledalcev, temveč v korist igralcem. Vse občutke prav uprizoriti, vmlistiti se v tuje mišljenje, čustva drugih nase prenesti, to je umetnost, to vzbudi in krepi v človeku čut za lepoto, kar je neizmernega vzgojevalnega pomena. Organizacija zbira, take talente! Spretnost, ki se rabi pri uprizorjanju vlog, se bo tudi drugod pokazala. Zalibog! — na našem gledališču imamo samo kruhoborce, umetnikov nobenih. In vendar, kako je naš narod tudi za to sposoben, koliko imamo talentov, kako je naš jezik živ, v stanu izražati najfinejša čustva in največjo strast!

Najvažnejša in najbolj povdarka vredna točka pa je gospodarstvo. V tem oziru ima žena tako veliko nalogo, življensko nalogo, da vse druge prekaša. Tu je pravzaprav njeno kraljestvo. Lep hlev, lepo gospodinjstvo, ljubeč domači vrt, čedna živina, kakšen občutek, kakšen vžitek! Zlasti kar se tiče živali, tovarišice človeku. Kdor naravo ljubi, mrtev kamen, klijoče rastline itd., koliko bolj mora ljubiti žival. Kako prijetno je žival negovati! Tu ne smem pozabiti naših učiteljic. Če bi se učile, recimo v počitnicah, na kakih gospodinjstvi šoli vrtnarije, mlekarstva, perutninarstva itd., vsakokrat nekaj, koliko bi jim to poleg vžitka prineslo koristi! Če bi se učiteljica tako vmlistila v potrebe ljudstva in se mu približala, pa mu ob enem kazala tudi dejansko pot do napredka, kako visoko spoštovanje in ljubezen bi si stekla pri našem ljudstvu! Organizacija tudi v tem oziru lahko veliko pomaga. Naj vzbuja v svojih članih smisel za gospodarsko delo, za umno živinorejo, za varčnost in

ka, ki preti gotovo smrt ubogemu dečku. Lenko spozna v dečku otroka svojega nasprotnika Verda. Dobro srce in krščanska ljubezen zmagata srd in sovraštvo. Pozabi na vse prizadete krivice ter steče urnih korakov rešit dečka.

V tem trenutku, ko dohiti dečka, spodrsne tudi njemu na vlačnih tleh. Dečko je bil rešen, ali on je bil močno poškodovan ter obležal nezavesten na mestu. Zavedel se je še le čez nekoliko dni, ležeč v postelji neznanega mu stanovanja. Pri postelji pa stoji, prepadenega obraza, njegov sovražnik Verda, proseč ga s solznimi očmi oduščenja. Preteča nevarnost njegovemu otroku in junaški čin njegovoga nasprotnika, ga je privedlo do spoznanja. Spoznal je krivice, ki mu jih je storil.

Toda Lenku so bile minute štete, ker v nekoliko trenutkih je izdahnul blago dušo, hiteč za svojo soprogo v blaženo večnost.

Zadnje besede njegove so bile:
"Vse odušeno!"

podjetnost ob enem itd. Vedno govorimo o državnih in deželnih podporah za kmetijstvo itd., vse to pa, dragi moji, ni nič vredno in ne bo nobenega haska imelo, ako žena ne bude imela smisla in veseleja za umno gospodinjstvo. Narod, ki ima gospodarsko dobro izobrazene žene, nikoli ne bo propadel!

Torej, dekliška organizacija je nujno potrebna. Vprašate me morda, kako se osnuje? Kako? Začeti je treba, to je vsa skrivnost. Tudi za mladeniško ni bilo bogve kaj svetov — začeli so, zdaj jih je nebroj!

Enega pa ne smem pozabiti, naših kaplanov. Naj mi poroče kdo kar hoče, naj se mi očita karkoli, jaz moram dati pričevanje resnici in to me sili do globoke hvalečnosti nasproti svojim stanovskim tovarišem. Oni so začeli. Letelo je na njih od vseh strani kamenje in blato, oni se niso zmenili, marveč so nosili neprestano na ogenj netiva za ta plamen, ki nas danes tako ogreva. Če torej hočete, dragi mladeniči, dekleta, akademiki, vedeti, kako delati, kako se organizacije lotiti, vam povem le to:

Delajte, kakor so začeli naši kaplani!

Prodaja žganja.

Poslanec dr. Ivan Benkovič in tovariši so stavili predlog radi odprave posebne davščine od žganjetoča, nadrobne prodaje žganih pijač in trgovine z žganjem v zamašenih steklenicah (točarina) po par. 2 zakona od 23. junija 1881, dr. z. št. 62.

Postava o točarini ni dosegla svojega namena. Uživanje žganje se ni omejilo, pač pa se je povečalo, ker se je izreklo trgovino z žganjem v zaprtih steklenicah kot prosto obrt. Trgovcev z žganjem je več dan na dan v mestu in na deželi, strogi predpisi o zaprtju steklenic povzročajo trgovcem in finančni straži neštivilne neprilike, ti predpisi se ne spoštujejo ali pa se prestrogo tolmačijo; iz tega sledi neštivilno kazni.

Žganje se sicer ne sme piti v trgovini, pač pa tem bolj do nezavednosti na česti pred trgovino, sploh v prostorih, čez katere trgovec ne razpolaga.

Kje je tedaj razlika med koncesioniranim žganjetočem in trgovcem? Da, celo slabša za moralo in konzumente je trgovina z žganjem! V žganjetoču po malih steklenicah kupljeno žganje se uživa po malem, pivec poje zraven kos kruha, tako da manj škoduje in upijani; a četritliri, katere se kupi pri trgovcu, ti se popijo za ogrom, na ulici, v naglici.

Ta davek nese glasom kap. 15 državnega proračuna za l. 1908 le 2.300.000 K; ta znesek pa požre uprava tega davka od finančne straže do računskega oddelka v ministrstvu in varstvo določb obrtnega reda od občine do upravnega sodišča.

Ako se ta davek odpravi, oddahnilo se bo 93.000 žganjetočev, 5600 prodajalcev na drobno in 47.000 trgovcev z žganjem, tedaj 138.000 obrtnikov; ta zakon povzroča namreč strankam mnogo sitnosti, saj leta 1907 je bilo 17.329 (!) ovadb radi prestopkov postave o posebni davščini (točarini). Saj to število ni čudno, če se uvaža, zakaj more biti tak obrtnik kaznovan.

Če trgovec z žganjem isto toči ali na drobno prodaja, je kaznovan; če prodajalec na drobno toči, je kaznovan; če ima trgovec odprte steklenice v trgovini je kaznovan!

Točarino, ki znaša po razmerah števila prebivalstva, kraja itd. od 42 vin. do (v mestih s prebivalstvom nad 100.000) 100 kron za pol leta, se mora polletno plačati naprej. Če kdo plača 2. (mesto 1.) januarja ali julija, je kaznovan!

Kdor zgubi boletu o plačilu, in je ne pokaže pri reviziji, ki se zgodi vsako leto 3 do 6 krat, zapade kazni!

Kdor začne obrt pred pretekóm 14 dnij, potem ko je dobil boletu, je kaznovan.

Kdor obrt opusti ali drugi osebi prepusti, ne da bi oblasti naznanil, je kaznovan!

Ta davek nima nobene moralne podlage, državi donaja več škode nego dobička, je šikana za obrtnike, povzroča finančni straži neskončno delo, za katero se porabi tretji del službenega časa, ta davek sploh na noben način ni opravičen, zato se ga mora odpraviti.

Predlagamo:

Visoka zbornica skleni: O. kr. vlada se poziva, da zbornici čim prej predloži načrt zakona o odpravi točarine po § 2. zakona od 23. junija 1881., št. 62. drž. zak. v svrhu posvetovanja in sklepanja.

Predlog se odkaže brez prvega branja davčnemu odseku.

Na Dunaju, dne 14. julija 1908.

Dr. Benkovič, Roškar, Dr. Korošec, Pišek, Grafenauer in drugi.

Somišljeniki! Somišljenice!
Zahtevajte v vseh prodajalnah in tobakarnah vžigalce „Slovenske krščanske socialne zveze“: V korist obmejnim Slovencem!

Politični ogled.

— **Državni zbor in delegacije v jeseni.** V ministrstvih se zdaj marljivo dela, da se izdela do jeseni nekaj večjih in manjših vladnih predlogov, ki se bodo potem predložili državnim zbornicam. Tako pripravila delavsko ministrstvo zakonske načrte o pospešitvi obrti, za povzdigo industrije, za promet s tuji itd. Železniško ministrstvo nadaljuje dela za poddržavljenje železnic in predloge za lokalne železnice. Trgovinsko ministrstvo izdeluje postave o pospešitvi trgovine in pa o tržaskih prometnih zadevah. Pečajo se tudi s trgovsko pogodbo z Rumunijo. Finančni minister pa izdeluje proračun. — Delegacije začnejo zborovati v drugi polovici septembra. Od avstrijske strani se je predlagalo, da se skličejo 25. septembra. Zborovanja bodo trajala do konca oktobra.

— **Posledice demonstracij proti baronu Rauchu.** Zaradi demonstracij proti Rauchu vlada v Novem malo oblegalno stanje. Več ko pet oseb se ne sme zbirati v gruči. Hišne duri morajo biti zaprte ob 9. uri zvečer. Vsa dovoljenja o nošenju orožja so preklicana. Došla sta v mesto dva sodnika in državni pravdnik.

— **Protinemska liga.** Češki listi poročajo, da se je posvetoval poljski časnik dr. Zwau iz Varšave s češkimi voditelji o ustanovitvi protinemske lige. V Karlovih Varih se nadaljujejo kmalu pogajanja, ki se jih udeležijo tudi francoski in ruski zastopniki. Protinemska liga bo imela namen, da se bori proti političnim in gospodarskim organizacijam Nemcev.

— **Srbi v Bosni.** Osrednji odbor srbske narodne organizacije je na zborovanju v Sarajevu sklenil sklicati srbsko narodno skupščino v Sarajevu, kjer bodo zastopani vsi bosanski in hercegovski kraji po delegatih. Shod naj bi se vršil oktobra meseca. Obenem se je sklenilo ustanoviti v Sarajevu stalno srbsko narodno tajništvo, kojega naloga bo sprejemati pritožbe proti vladi itd. Čuje se, da bo vlada tej nameri stavila na pot velike težkoče, če je ne bo popolnoma onemogočila.

— **Srbska skupščina** je pričela 3. t. m. podrobno razpravo o proračunu za leto 1908. Soglasno so odobrili kraljevo civilno listo. Pri razpravi o proračunu zunanjega ministrstva je izvajal naprednjak Marinkovič, da so popolnoma prekinjene zveze s Črno goro, slabe pa razmere z Bolgarijo. Zunanji minister Mičević je nastopil proti Marinkovičevim izvajanjem. Skupščina je odobrila na to proračun zunanjega ministrstva.

— **K ustavi v Turčiji.** Kakor pišejo sedaj mnogi listi, je bil turški sultan prisiljen, dati svojim podanikom ustavo. Odkrila se je namreč zarota mladoturških častnikov, ki so sklenili sultana umoriti, ako ne da ustave. Dan popred, ko so nameravali mladoturki svoj čin izvršiti, so zvedeli za to ministri. Zbral se je takoj ministrijski svet, da predlaga sultanu, naj obnovi ustavo, ker drugače ne morejo jamčiti za njegovo življenje. Sultan se je ustrašil in se vdal. Turški listi so še tisti večer objavili sultanov ukaz, ki obnavlja ustavo. Vsled tega so tudi zarotniki opustili svoj namen.

Mala politična naznanila.

Dne 31. julija: Na shodu nemških agrarcev v Pragi, dne 30. julija, so sklenili, da se zahvalijo dr. Hansu Kudlichu, ker je pred 60 leti predlagal v državnem zboru, naj se odpravi tlaka.

— Iz Sarajeva se poroča, da je pozvalo skupno finančno ministrstvo sarajevsko deželno vlado, naj hitro uvede okrožna zastopstva v Bosni in Hercegovini. — Ruska vlada je odklonila, da se uvede nemščina po državnih šolah v okrajih ob Vzhodnem morju. — V pariškem osrednjem zaporu se je uprolo 500 kaznjencev, ki so premagali paznike, porušili mreže in hoteli uiti. Pehota in artilerija sta jih zapodili nazaj.

Dne 1. avgusta: Nizjeavstrijski deželni zbor je razpuščen. — V Düsseldorfu na Nemškem se začne dne 15. t. m. 55. katoliški shod katolikov v Nemčiji. Svojo udeležbo je oglasilo že nad 40.000 oseb. — Nekateri listi poročajo, da se vsled sedanjih dogodkov na Turškem oborožujeta Srbija in Bulgarija. — Portugalska zbornica je z večino glasov odklonila predlog poslanca Coste, da se vlada prejšnjega diktatorja Franca postavi pod obtožbo.

Dne 2. avgusta: Hrvaški ban baron Rauch je došel v Budimpešto, da se posvetuje z ministrskim predsednikom o hrvaškem vprašanju. — Delavsko penzijsko postavo je odobrila angleška gosposka zbornica v obliki, v kateri jo je sprejela poslaniška zbornica. — V Oldenburgu na Nemškem so imeli dne 1. t. m. shod anarhisti. Vse zborovalce, 20 oseb, so zaprli. — V Varšavi so obesili štiri na smrt obsojene osebe.

Dne 3. avgusta: Poljski minister Abrahamovicz baje odstopi, ker cesar ni sankcioniral od gališkega deželnega zbora sklenjene lovske postave. — Budimpeštansko državno pravdnništvo je naperilo obtožbo proti hrvaškemu poslancu dr. Krasojeviču, zaradi veleizdaje, ker je baje udeležen pri velebrski propagandi za protiaustrijsko vstajo na jugu. — Nemški cesar Viljem in angleški kralj Edvard se snideta 10. t. m.